

Een hernieuwd bezoek aan het Geldmuseum

Vlak na de opening in 2007 bezocht ik al eens het Geldmuseum. Dit museum is in het historische gebouw van de Koninklijke Nederlandse Munt gehuisvest, en de museumcollectie bestaat uit de numismatische collectie van de Nederlandsche Bank en van het Koninklijk Penningkabinet. Voor mij destijds genoeg reden om vol spanning de Geldmuseumcollectie te gaan bekijken.

Doch: “In het Geldmuseum is niet primair de collectie als uitgangspunt genomen, maar is een belevenis gecreëerd waarin de interactie van mensen met geld centraal staat.” en dan valt het voor de papiergeldverzamelaar tegen, want in plaats van vitrinekasten vol bijzondere stukken zijn het toch vooral aanraakschermen over economische weetjes die ze hier tentoonstellen. Ik vond het dan ook een gemiste kans.

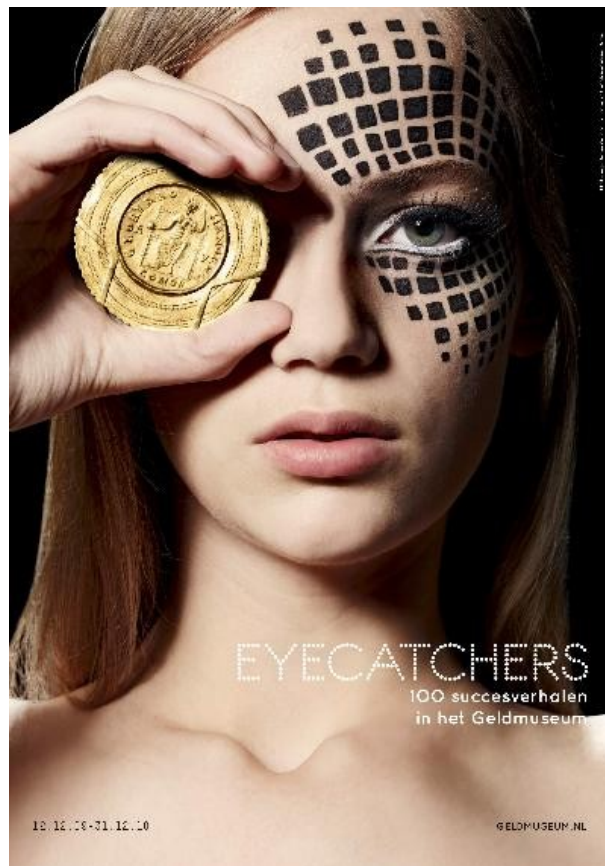
Maar na drie jaar werd het wel eens tijd voor een hernieuwde kennismaking: het Geldmuseum maakt flink promotie over de tentoonstelling “Eyecatchers- 100 sensationele stukken in het Geldmuseum”. Daar moeten toch ook sensationeel papiergeld bijhoren, lijkt mij. Dus op naar Utrecht.

Het gebouw zelf geeft eigenlijk al genoeg reden om een bezoek te rechtvaardigen; het is een mooi voorbeeld van hoe men een eeuw geleden een fabriekscomplex ontwierp waarin iets bijzonders werd gemaakt. In dit geval: munten. In het gebouw zijn veel van de originele stijlelementen bewaard gebleven, waaronder het monumentale trappenhuis en een werkelijk schitterende gedecoreerde bibliotheek, waarover later meer.

De permanente tentoonstelling bestaat nog steeds uit die aanraakschermen en onnodig gedoe met een soort van credit card. Gelukkig vinden de jonge bezoekers dit prachtig, er wordt tenminste flink gebruik van gemaakt.

Dan nu over naar de Eyecatchers. In die zaal is een aparte gedeelte voor papiergeld ingericht en aan de wand hangen Van der Waay's Arbeid en Welvaart, in het oorspronkelijk getekende ontwerp. Daarnaast hangt een groot opgezet schetsontwerp van W. J. Roozendaal voor de nooit gedrukte 20 gulden “Zeemeermin”. (Roozendaal's 25 gulden Flora uit 1947 staat bekend als één lange lijdensweg omdat drukker Joh. Enschedé vanaf het begin weinig in zijn kunstzinnig ontwerp zag) .

Het hier tentoongestelde 20 gulden ontwerp is minstens zo artistiek als de Flora, maar ook nog eens met een blote zeemeermin erin afgebeeld- geen wonder dat dit ontwerp het niet gehaald heeft. Het is buitengewoon om het schetsontwerp nu eens in groot formaat te zien en te bestuderen; ik kende het alleen als een afbeelding in het boek van Bolten. Je vraagt je onwillekeurig af hoe het Nederlandse papiergeld zich ontwikkeld zou hebben als er destijds wel voor deze poëtische Zeemeermin was gekozen...

In de Eyecatcher-vitrines liggen andere belangwekkende zaken, zoals:

1. Het eerste Nederlandse bankbiljet, van 5 april 1814- 1000 gulden.
2. Het ontwerp, plus het bijbehorende biljet van de 100 gulden "Lazarus" van Sleper, uit 1950: te religieus om in circulatie te brengen vond de DNB directie, de twaalf miljoen reeds gedrukte exemplaren zijn als reservebiljet nog tot 1987 in de kluisen bewaard gebleven.
3. Diverse ontwerpstudies van Oxenaar.
4. Een vroege Minerva 50 gulden van Jongert.
5. Het ontwerp van Rob Schröder voor het laatste 100 guldenbiljet. De hierop afgebeelde snoek en libel vond men bij de DNB toch wel erg roofzuchtige beesten en ongeschikt om op een biljet te plaatsen.
6. De officiële goedkeuring van DNB president Duisenberg op een proefdruk van de 250 gulden Vuurtoren.
7. Als buitenlandse bijdrage een zeldzaam 500 Escudos biljet van Alves dos Reis. Deze figuur liet in de twintiger jaren voor een slordige 100 miljoen aan ongeautoriseerde Portugese Escudos drukken (een waarde van zo'n 150 miljard dollar in huidig valuta) en bracht ze op uitgekookte wijze in circulatie, ondermeer via een eigen bank.

De fraude van Dos Reis leidde tot veel chaos in de Portugese maatschappij en zelfs tot een militaire staatsgreep in 1926. Het exemplaar in de vitrine werd blijkbaar in Nederland onderschept, want er staat in keurig Oudnederlands opgeschreven dat het hier een vervalsing betreft. Behalve de biljetten was ook de rest van de Eyecatcher zaal zeer de moeite waard. Ik heb alle honderd stukken met veel interesse bekeken.

Richting uitgang kwam ik nog andere verrassende zaken tegen, want in een gang staan vitrinekasten met bijna uitsluitend Nederlands papiergeld erin. Eén kast bevat een erge mooie serie aan Reliëfrand-biljetten. Die zijn toch al niet makkelijk om te verzamelen, maar om het extra smakelijk te maken zijn het vaak oudere varianten met bijvoorbeeld de handtekeningen van De Hoop-Scheffer & Van den Berg erop.

En even verderop staat de tweede vitrinekast. Met hierin zilverbonnen, een complete serie aan Grietje Seel biljetten (inclusief een AV 106.1a), de 500 gulden 1930, 40 en 60 gulden biljetten en nog meer fraais.

Verderop is nog een fraai historisch vertrek genaamd de "Schatkamer", waar ook de nodige biljetten liggen. Dan nog naar de bovenverdieping toe. Hier is een kleine historische tentoonstelling over wat je allemaal van muntgeld kunt maken. Dit zijn toch met name sieraden, maar je kon bijvoorbeeld ook het muntportret van de heerser eens flink toetakelen, als z'n tronie je niet aanstond.

Verder bevat de bovenverdieping een monumentale bibliotheekruimte, waarin vrij mag worden rondgekeken. De ruimte is van wandschilderingen voorzien waarop het proces van de muntproductie rond 1915 wordt weergegeven. Erg mooi.

Er staan veel bekende naslagwerken in deze bibliotheek, plus een schat aan binnen- en buitenlandse veilingcatalogi, want ieder veilinghuis van naam levert toch wel een catalogus aan het museum en die worden keurig gearchiveerd. Overigens, als men iets wil inzien dan moet daar wel toestemming voor worden gevraagd.

Hier eindigt het bezoek aan het Geldmuseum. Was het ditmaal wel de moeite waard? Ja, ik vind van wel. Want het museum heeft echt veel mooie en bijzondere stukken in haar collectie en de wijze waarop deze worden tentoongesteld is absoluut geslaagd. Toch hoop ik maar dat er in de toekomst extra tentoonstellingsruimte bijkomt zodat meer van de collectie permanent kan worden tentoongesteld. Het gebouw lijkt mij er groot genoeg voor.

Remco Schade
Lid #312